

Konference „Reģionālā kultūrpolitika Latvijā” notika 2007.gada 4.decembrī Cēsu Kultūras centrā. Konferenci ar Valsts Kultūrkapitāla fonda atbalstu organizēja Cēsu Kultūras centrs sadarbībā ar Vidzemes plānošanas reģionu un biedrību „Culturelab”.

Konferencē piedalījās 313 dalībnieki no visiem Latvijas reģioniem, to vidū:

- pašvaldību pārstāvji – kultūras un attīstības plānošanas speciālisti,
- augstskolu pasniedzēji un studenti,
- kultūras iestāžu vadītāji,
- nevalstisko organizāciju pārstāvji u.c. interesenti.

Konferences mērķis - uzsākt publiskās debates Latvijā par aktuāliem kultūrpolitikas jautājumiem, kas aktualizē kultūras nozīmi vietējo un reģionālo pašvaldību attīstībā un veicina kultūras sociālā un ekonomiskā rakstura izpratni.

* * *

Konferenci atklāja Cēsu pilsētas domes priekšsēdētājs Gints Škenders, uzsverot pašvaldību jaunos izaicinājumus veidot un realizēt praksē mūsdienīgu kultūrpolitiku, ņemot vērā augošo radošo industriju lomu un neaizmirstot tautas mākslas tradīciju uzturēšanu.

LR Kultūras ministrijas valsts sekretāres vietniece Dace Melbārde aicināja neaizmirst vietējās kultūrvides savdabības aizsardzības nozīmi globālās kultūras daudzveidības saglabāšanā.

Vidzemes plānošanas reģiona padomes priekšsēdētājs Nikolajs Stepanovs uzsvēra novadu un reģiona atbildību Vidzemes kultūrvēsturisko tradīciju saglabāšanā.

I KULTŪRA REĢIONOS – KUR ESAM?

Konferences pirmajā daļā tika sniegts pārskats par kultūras norišu un kultūrpolitikas pašreizējo situāciju Latvijas reģionos.

Kultūras pieejamība reģionos

Brigita Zepa, Baltijas Sociālo Zinātņu institūta valdes priekšsēdētāja, iepazīstināja ar 2007.gadā veiktā pētījuma „Kultūras pieejamība reģionos” rezultātiem.

Saskaņā ar pētījumu pēdējo sešu gadu laikā ir pieaudzis masu kultūras patēriņš (šlāgermūzika, popmūzika u.c.) un profesionālo teātru apmeklējums; nedaudz pieaudzis kino un amatierteātru apmeklējums; nav mainījies operas vai klasiskās mūzikas, tautas mūzikas koncertu, mākslas galeriju un muzeju apmeklējums. Kā galvenie iemesli, kas kavē apmeklēt kultūras pasākumus, tiek minēti, pirmkārt, naudas trūkums, otrkārt, laika trūkums un, treškārt, ģeogrāfiskais attālums. Pētījumā ir secināts, ka kultūras pieprasījumu varētu sekmēt:

- labākas infrastruktūras izveide,
- izglītoti, kultūru un vadību zinoši speciālisti,
- mākslas un mūzikas skolas kā kultūras pieprasījuma veidotājas.

Reģionu līmenī jaunas iespējas varētu pavērt administratīvi teritoriālās reformas īstenošana, ja tās rezultātā tiktu optimizēta kultūras resursu izmantošana.

Kultūras projekti reģionos – aktivitāte un rezultāti

Edgars Vērpe, Valsts Kultūrkapitāla fonda direktors, ziņoja, ka reģionu aktivitāte kultūras projektu pieteikumu iesniegšanā fonda finansējuma saņemšanai pēdējo gadu laikā ir palielinājusies – septiņu gadu laikā novadu projektu konkursa kārtībā piešķirto līdzekļu apjoms ir dubultojies, kā arī vērojama pakāpeniska projektu kavlitātes uzlabošanās. Atbalstīto reģionālo projektu īpatsvars ir lielāks tradicionālās kultūras, kultūras mantojuma un starpnozārē, mazāks

profesionālajās nozarēs (piem., vizuālās mākslas nozarē).

E. Vērpe aicināja reģionālās kultūras organizācijas būt aktīvām reģionālo kultūras programmu konkursos, jo augsts finansējuma pieprasījums reģionālajos konkursos sniedz iespēju palielināt fonda finansējumu šīm programmām.

Kultūras attīstības problēmas reģionos

Guna Kalniņa-Priede, Vidzemes plānošanas reģiona administrācijas vadītāja, iepazīstināja ar plānošanas reģionu uzdevumiem un līdzšinējo darbu kultūrpolitikas jomā, sniedzot reģiona viedokli valsts kultūrpolitikas dokumentu izstrādē. Nopietns uzdevums nākamajā gadā būtu noteikt reģiona līmeņa kultūras funkcijas, kā arī veidot pārvaldības struktūru un paredzēt finansējumu šo funkciju veikšanai.

Unda Ozoliņa, Valkas pilsētas domes priekšsēdētāja uzsvēra, ka bez kultūras nav iespējama valsts izaugsme un ka reģionu iekšējā un savstarpējā sadarbība kultūras piedāvājuma veidošanā ir būtiska Latvijas konkurētspējas celšanai.

Problēmas, kuru risināšana būtu jāveic arī valsts līmenī, ir profesionālo kolektīvu atbalsts reģionos, tādējādi nodrošinot līdzsvarotu attīstību un kultūras pieejamību reģionos;

kultūras infrastruktūras, īpaši novecojošo kultūras namu, sakārtošana un kultūras darbinieku tālākizglītība (galvenās jomas, kurās trūkst zināšanas – projektu vadība un svešvalodas, uzņēmējdarbības pamati). Kultūras darbinieku tālākizglītība ļautu attīstīt inovatīvu pieeju un atrast jaunus risinājumus arī tradicionālās kultūras piedāvājuma veidošanā.

Reģionālās kultūrpolitikas plānošana Latvijā

Dace Melbārde, LR Kultūras ministrijas valsts sekretāres vietniece kultūrpolitikas jautājumos informēja, ka pēc patreizējā reģionālās kultūrpolitikas plānošanas modelēšanas perioda nākamajā gadā ir sagaidāmas plašas diskusijas, veidojot reģionālās kultūrpolitikas pamatnostādnes.

D. Melbārde uzsvēra, ka **reģionālā kultūrpolitika ir starpnozāre, kas aptver gan kultūras, gan teritoriālās attīstības, gan sociālekonomiskās izaugsmes jautājumus**, un ka kultūrai jābūt kā caurviju elementam reģionu un novadu attīstības plānos, jo tā sniedz ieguldījumu cilvēku, labklājības un vides attīstībā.

Citi nozīmīgi jautājumi, uz kuriem būtu jāatbild, veidojot reģionālo kultūrpolitiku, ir:

- kultūras daudzveidības aizsargāšana un starpkultūru sadarbība,
- bērnu un jauniešu kultūras piedāvājuma veidošana,
- kvalitatīvas kultūras telpas veidošana,

- radošo industriju attīstība,
- kultūras tūrisma attīstība.

D. Melbārde aicināja neaizmirst, ka rīcībpolitika ir komplekss process un nepārtraukts dialogs, ka neviena no rīcībpolitikas stadijām – no situācijas apzināšanas līdz īstenošanas izvērtēšanai nedrīkst izpalikt.

DISKUSIJA

Kultūras pieejamība reģionos: minimālais grozs un galvenie spēlētāji

Leonardas Kēsteres-Kļaviņas vadītās diskusijas laikā lektori atbildēja uz konferences dalībnieku iesniegtajiem jautājumiem, kas pamatā saistījās ar administratīvi teritoriālo reformu un kultūrtūrisma attīstību valstī.

Dace Melbārde diskusijas laikā aicināja negaidīt atbildes „no augšas”, jo šāda pieeja neatbilst kultūras decentralizācijas principam, kas ir svarīgs demokrātiskā valstī.

Pēc Kultūras ministrijas pārstāves teiktā, uz vietas cilvēkiem ir iespējams pieņemt vislabākos lēmumus par aktuālajiem darāmajiem darbiem, izvirzot savas prioritātes. Tāpat D. Melbārde aicināja runāt ne tikai par problēmām, bet arī jaunajām iespējām, tajā skaitā, finansējuma piesaistē – gan no ES struktūrfondiem, gan citiem avotiem, kas paredzēti kultūras nozarē nākamo gadu laikā un ar kuriem detalizēti var iepazīties Kultūras ministrijas mājas lapā.

II KULTŪRAS PLĀNOŠANA REĢIONOS – KUR EJAM?

Konferences otrajā daļā pašvaldību pārstāvji sniedza ziņojumus par uzsākto darbu pie vietējās kultūrpolicies jeb kultūras stratēģiju izveides.

Lokālo kultūras stratēģiju veidošana: problēmas un risinājumi

Kurzeme: Liepājas piemērs

Ieva Hmieļevska, Liepājas Kultūras pārvaldes sabiedrisko attiecību speciāliste, iepazīstināja ar Liepājas kultūras stratēģijas tapšanu, kuru plānots izstrādāt līdz 2008.g. rudenim un kura noteiktu darbības nākamajiem septiņiem gadiem.

Veidojot Liepājas kultūras stratēģiju, pilsētas kultūras pārvalde sadarbojas gan ar privāto, gan nevalstisko sektoru un izveidotajām piecu nozaru konsultatīvajām kolēģijām.

Jaunās stratēģijas ietvaros ir paredzēts mainīt akcentus Liepājas tēlā, cenšoties sniegt Liepājas kultūras piedāvājumam vissezonas raksturu. Stratēģijas izstrādātāji vēlas parūpēties par tām mērķauditorijām, kurām līdz šim pievērsts salīdzinoši maz uzmanības – jauniešiem, ģimenēm un etniskām grupām, balstoties uz pilsētā jau esošajām spēcīgajām kultūras organizācijām. Pilsētai būtiski ir sniegt atbalstu radošajām industrijām, kā arī kā iedvesmojošs mērķis ir izvirzīta Eiropas kultūras galvaspilsētas (2014.g.) titula saņemšana.

Latgale: Rēzeknes piemērs

Ilona Rupaine, Rēzeknes Kultūras pārvaldes kultūras jautājumu speciāliste, vēstīja, ka Rēzekne savā stratēģijā pozicionējas kā Latgales kultūras centrs, balstoties uz septiņām pamatvērtībām, kuru vidū ir arī daudz nacionāla kultūrvide un drosmīga kultūras vīzija.

Rēzeknes kultūras stratēģijas centrā ir cilvēkresursu attīstība, tradīciju saglabāšana un drosmīga kultūras

infrastruktūras attīstība, uzbūvējot vairākas jaunas kultūras ēkas un veicot kultūras ieztāžu funkciju maiņu. Tuvāko gadu laikā ir paredzēts uzbūvēt Restaurācijas un radošo industriju centru, Daudzfunkcionālu kultūras centru un rekonstruēt Latgales kultūrvēstures muzeju, piedāvājot šajās iestādēs jaunus kultūras produktus un piesaistot kultūrtūristus. Rēzeknes dome ir izvirzījusi vairākus, turpmākajai attīstībai būtiskus nākotnes uzdevumus - piesaistīt jaunus speciālistus, jaunu auditoriju, sekmēt privātās iniciatīvas un pilsētas plašu atpazīstamību.

Zemgale: Jelgavas piemērs

Mintauts Buškevičs, Jelgavas pilsētas pašvaldības aģentūras „Kultūra“ direktors, uzsvēra investīciju kultūras infrastruktūrā nozīmi un atdevi. Kā piemērs tika minēts Jelgavas kultūras centrs, kur apmeklētāju skaits pēc telpu renovācijas pieauga par 214%, ievērojami palielinājušies arī ieņēmumi no maksas pakalpojumiem un piesaistīto finanšu līdzekļu apmērs.

Jelgavā pēdējo gadu laikā novērojams kultūras dzīves uzplaukums. Tomēr, lai kļūtu par Zemgales kultūras dzīves centru un nodrošinātu atbilstošu kultūras pieejamību, pēc M.Buškeviča domām, pilsētā ar valsts atbalstu, kurš gan patreiz ir politizēts, vēl būtu nepieciešams īstenot kultūras infrastruktūras investīciju plānu, kura ietvaros paredzēts izveidot Zemgales kultūras un kultūrizglītības centru, Zemgales restaurācijas centru un veikt citas nozīmīgas rekonstrukcijas.

Vidzeme: Cēsu piemērs

Ija Groza, Cēsu Kultūras centra direktore, iepazīstināja ar Cēsu kultūras stratēģiskajiem mērķiem. Cēsis pozicionējas kā kultūras pilsēta, Vidzemes kultūras centrs, tās kultūrpolitikas pamatā ir kultūras tradīciju un mantojuma mūsdienu izpausmes, kas veido sociāli un ekonomiski attīstītu vidi dzīvei un atpūtai.

Cēsu stratēģijā paredzēta kultūras mantojuma, infrastruktūras, cilvēkresursu un sadarbības attīstība, kultūras izglītības un līdzdalības attīstīšana, kā arī kultūras uzņēmējdarbības un kultūras ieguldījuma pilsētas tēla marketingā veicināšana. Nozīmīgu vietu pilsētas stratēģijā ieņem kultūrtūrisms, tajā skaitā koncertdzīves un festivālu pilnveidošana plašai auditorijai.

DISKUSIJA

Kultūras loma pilsētu un reģionu attīstībā

Konferences otrās daļas lektori - četrus pilsētu pārstāvji, LR Kultūras ministrijas pārstāve Dace Melbārde un Reģionālās Attīstības un Pašvaldību Lietu ministrijas pārstāve Ilona Raugze diskutēja par kultūras un ekonomikas saikni, kultūras ieguldījumu teritoriālajā attīstībā.

Dace Melbārde diskusijas laikā pauda pārliecību, ka nevajadzētu aizrauties ar kultūras ekonomiskās ietekmes vērtēšanu un ka attīstītās valstīs ekonomika ir instruments kultūras valsts veidošanā. Atbildot uz jautājumu par detalizētiem mehānismiem minimālā kultūras pakalpojumu groza nodrošināšanā un kompetenču sadalījumu starp visiem trijiem valstī pastāvošajiem administratīvajiem līmeņiem, D.Melbārde uzsvēra, ka šiem mehānismiem būtu jābūt definētiem reģionālajās kultūrpolitikas pamatnostādņēs, ko Kultūras ministrija paredzējusi izstrādāt nākamā gada laikā, organizējot reģionālos seminārus un plašas sabiedriskas diskusijas. Iespējams, ka lietderīgi būs izveidot reģionālās kultūrpolitikas padomi, kur ļoti tiek gaidīta reģionu pārstāvju iniciatīva un iesaistīšanās efektīvas politikas izstrādāšanā.

RAPLM pārstāve Ilona Raugze uzsvēra decentralizācijas lietderību un plānošanas reģionu kā forumu lietderību, kur sastopas valsts un pašvaldību intereses un kur diskusiju ceļā veidojas nepieciešamie risinājumi. I. Raugze atbalstīja viedokli, ka nevajadzētu koncentrēties uz kultūras ekonomisko aspektu, bet ņemt vērā kultūras spēcīgo mobilizējošo ietekmi kompleksā teritorijas attīstībā, tā kā kultūra ir viens no spēcīgākajiem teritoriālās identitātes, atpazīstamības resursiem, teritoriālās izaugsmes un pievilcības faktoriem.

Nobeigumā diskusijas vadītāja Leonarda Kēstere-Kļaviņa aicināja kultūras jomā strādājošos vadītājus lielāku vērību pievērst sadarbībai ar medijiem (informējot sabiedrību par paveiktajiem labajiem darbiem) un akadēmiskajiem partneriem – augstskolām (gan veicot pētījumus kultūras nozarē, gan sniedzot darba vietas jaunajiem augstskolu beigušajiem speciālistiem).

* * *

Visi konferences dalībnieki saņēma biedrības „Culturelab” neseno publicēto grāmatu „**Ilgtspējīgas attīstības 4.pīlārs. Kultūras nozīme valsts attīstības plānošanā**”, kas ir austrāliešu kultūras analītiķa Džona Hoka darba tulkojums latviešu valodā. Šajā grāmatā sniegts pārliecinošs izklāsts, kāpēc domājot par sabiedrības ilgtspējīgu attīstību, bez vides, ekonomikas un sociālās līdztiesības mēs nevaram aizmirst par kultūras jomu un tās nozīmību sabiedrībā.

* * *

Konferences dalībnieki savās novērtējuma anketās augstu novērtēja iespēju uzzināt kolēģu pieredzi un konferences laikā sniegtās informācijas lietderību tālākajā darbā.

Kā būtiskākie un aktuālākie jautājumi dalībnieku anketās tiek izvirzīti:

- administratīvi teritoriālās reformas ietekme uz kultūras jomu,
- plānošanas reģionu pagaidām neskaidrā loma kultūrpolitikas realizēšanā,
- kultūras nozares cilvēkresursu attīstība – izglītošanas un jaunu speciālistu piesaistes reģioniem nepieciešamība.

* * *

Konferences materiāli ir publicēti konferences mājas lapā: www.kulturcentrs.lv/konference.

*Ziņojumu sagatavoja:
Ilona Asare
Cēsu Kultūras centrs
Tel.64122431, ilona@kulturcentrs.lv
20/12/2007*